

हिमसंस्कृतवार्ताः

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper

नवा प्रेरणा नवोत्साहः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

1

30.05.2024 गुरुवासरः वि.सं. २०८० ज्येष्ठकृष्णसप्तमी ज्येष्ठ 17 प्रविष्टांशः

Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

पृष्ठ-3 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-217

(DRDO) ओडिशनगरे
भारतीयवायुसेनायाः SU-
30MK- One मञ्चात् रुद्र एम-II
वायुतः सतहपर्यन्तं क्षेपणास्त्रस्य
सफलतया परीक्षणं कृतवान्

हिमसंस्कृतवार्ताः- डॉ. नरेन्द्रराणा
सिरमौरः। रक्षा-
अनुसन्धानविकाससङ्गठनेन (DRDO)
ओडिशनगरे भारतीयवायुसेनायाः SU-
30MK-One मञ्चात् रुद्र एम-II वायुतः
सतहपर्यन्तं क्षेपणास्त्रस्य सफलतया
परीक्षणं कृतम्। रक्षामन्त्रालयेन उक्तं यत्
परीक्षणस्य सर्वे उद्देश्याः पूर्णाः अभवन्।
रुद्र एम- द्वितीयः स्वदेशीयरूपेण
विकसितः क्षेपणास्त्रप्रणाली अस्ति।
अस्मिन् विभिन्नासु प्रयोगशालासु
विकसिताः बहवः अत्याधुनिकाः
स्वदेशीयाः विधयः समाविष्टाः सन्ति। रुद्र
एम-द्वितीयस्य सफलपरीक्षणविमानस्य
कृते रक्षामन्त्री राजनाथसिंहः डीआरडीओ,
वायुसेना, रक्षाउद्योगं च अभिनन्दितवान्।
सः अवदत् यत् रुद्र एम-
द्वितीयप्रणाल्याः सफलपरीक्षणेन
भारतीयवायुसेनायाः क्षमता वर्धते।
डीआरडीओ अध्यक्षः डॉ. समीर वी
कामतः स्वस्य दलस्य अथकप्रयत्नस्य,
सफले उड्डयनपरीक्षायां योगदानस्य च
प्रशंसाम् अकरोत्।

उपराष्ट्रपतिः जगदीप-
धनखड़ः अद्य उत्तराखण्डस्य
एकदिवसीययात्रायां गमिष्यति

हिमसंस्कृतवार्ताः- डॉ. नरेन्द्रराणा
सिरमौरः। उपराष्ट्रपतिः जगदीप
धनखड़ः अद्य उत्तराखण्डस्य
एकदिवसीययात्रायां भविष्यति। सः
कैशीधामस्य नीमकरोलीमन्दिरस्य
दर्शनमपि करिष्यति। प्राप्तवार्तानुसारं
भ्रमणकाले उपराष्ट्रपतिः पन्तनगरस्य
गोविन्दबल्लभपन्त- कृषिप्रौद्योगिकी-
विश्वविद्यालये प्राध्यापकसम्मेलनमपि
सम्बोधयिष्यति।

ऋतुविज्ञानविभागः

ऋतु-विज्ञान-विभागेन पश्चिमोत्तर-मध्य-
भारते च प्रवर्तमाने भीषणातपे अद्यारभ्य
शनैः शनैः न्यूनतायाः अनुमानः प्रकटितः।
भीषणातपस्य स्थितिः अद्य यावत् जम्मू-
हिमाचलप्रदेश-पंजाब-हरियाणा-
चण्डीगढ-दिल्ली-उत्तरप्रदेश-मध्यप्रदेश-
छत्तीसगढ-बिहार-ओडिशा राज्येषु एवमेव
प्रवर्तिस्यते।

रेमल-चक्रवातस्य प्रकोपेन पूर्वोत्तरराज्येषु मृतानां
संख्या ३७, मिजोरमप्रदेशः सर्वाधिकः प्रभावितः

हिमसंस्कृतवार्ताः, 29 मई, नरेशमलोटिया।
मिजोरमसहिताः पूर्वोत्तरराज्येषु न्यूनातिन्यूनं ३७
जनाः मृताः, रेमल-चक्रवातस्य कारणेन
प्रचण्डवृष्ट्याः, प्रचण्डवायोः च कारणेन अद्यापि
दर्जनशः जनाः अदृश्याः सन्ति। वर्षाणां कारणेन
गृहाणि नष्टानि, विद्युत्प्रवाहः च पतिताः इति
कारणेन शतशः जनाः राहतशिबिरेषु आश्रयं
ग्रहीतुं बाध्यन्ते स्म। रेमल-चक्रवातस्य प्रकोपेन
प्रभावित-प्रदेशेषु मिजोरम-राज्यं सर्वाधिकं
प्रभावितं राज्यम् अस्ति। मिजोरम-राज्यसर्वकारेण
मंगलवासरे (मई, २८) उक्तं यत् मिजोरमस्य
राजधान्याः आईजोलस्य मेल्लथमः, हिमेनः,
फाल्कनः, सलेम-वेंगः इत्यादिषु क्षेत्रेषु रेमल-
चक्रवातेन २७ जनाः मृताः। राहतदलैः २७
जनानां शवाः प्राप्ताः, नगरेषु अन्वेषण-उद्धार-
कार्यक्रमाः निरन्तरं प्रचलन्ति इति कारणतः
मृतानां संख्या वर्धते इति संभावना वर्तते। किं
कथयति मुख्यमन्त्री लालदुहोमा? मुख्यमन्त्रिणा
लालदुहोमा इत्यनेन मृतानां कृते १५
कोटिरूप्यकाणां राज्य-आपदा-राहतकोषः, ४
लक्षरूप्यकाणां अनुग्रहराशिः च घोषिता।
तदतिरिक्तं राज्ये चक्रवातस्य अनन्तरं
प्रचण्डवृष्ट्या, प्रचण्डवायुना च असमदेशे चत्वारः
जनाः मृताः १८ जनाः च घातिताः इति
अधिकारिणः पुष्टिं कृतवन्तः। असमस्य
सोनितपुरमण्डले विद्यालयस्य बसयानस्य उपरि

वृक्षः पतितः, येन १२ बालकाः घातिताः। ते
स्थानीयचिकित्सालये प्रवेशितः इति अधिकारिणः
अवदन्। नागालैण्ड-प्रदेशे चत्वारः जनाः
मृताः रेमल-चक्रवातस्य कारणेन प्रचण्डवृष्ट्या
नागालैण्ड-प्रदेशे चत्वारः जनाः मृताः, ४० तः
अधिकानि गृहाणि च क्षतिग्रस्ताः इति राज्यस्य
अधिकारिणः मंगलवासरे पुष्टिं कृतवन्तः।
चक्रवातस्य स्थलप्रवेशस्य एकदिनानन्तरं
एनडीआरएफ-संस्थायाः अन्वेषणकार्यक्रमेषु
सहायतार्थं जलान्तरे ड्रोन-इत्येतत् नियोजितम्।
राज्ये सर्वत्र विनाशकारी- वायुवेगेन बहवः गृहाः
वृक्षाः च पतिताः, येन राज्यस्य सर्वाधिकं
प्रभावितेषु क्षेत्रेषु उद्धारकार्यं कठिनं
जातम्। मेघालयस्य स्थितिः कथं वर्तते? रेमल-
चक्रवातस्य अनन्तरं मेघालये प्रचण्डवृष्ट्या द्वौ
जनाः मृताः, ५०० तः अधिकाः जनाः घातिताः
इति मंगलवासरे अधिकारिणः अवदन्।
पूर्वजैतियापर्वतेषु एकस्य कारदुर्घटनायां,
पूर्वखासीपर्वतमण्डले च एकः मृतः इति सः
अवदत्। अनेन ईशानराज्येषु मृतानां संख्या ३७
अभवत्। यद्यपि त्रिपुरातः मृत्योः सूचना न प्राप्ता,
तथापि राज्यसर्वकारेण पुष्टिः कृता यत् रेमल-
चक्रवातस्य कारणेन प्रचण्डवृष्ट्या राज्यस्य
विभिन्नेषु भागेषु उद्घाटितेषु राहतशिबिरेषु २४६
परिवारेभ्यः आहत्य ७४६ जनाः आश्रयं ग्रहीतुं
बाध्यन्ते।

पुस्तकानां विवरणिका
सूचीबद्धं कृत्वा
पुस्तकाकारेण विमोचिता

हिमसंस्कृतवार्ताः- राघव नाथ झा, दरभंगा।
संस्कृतविश्वविद्यालयस्य स्नातकोत्तरव्याकरण-
विभागेन पुस्तकप्रेमिणां कृते अतीव सुन्दरं कार्यं
कृतम्। विभागस्य पुस्तकालये स्थापिताः
सप्तसहस्राधिकाः पुस्तकाः सुगमतया अन्वेष्य
सर्वासं पुस्तकानां विवरणीयाः सूचिः संकलिता

पुस्तकाकारेण प्रकाशिताश्च। बुधवासरे
सूचीबद्धविवरणीयुक्तपुस्तकस्य विभागे विमोचनं
सम्पन्नमभवत्। सम्पूर्णसूचिः अकारादि वर्णक्रमेण
निर्मिता अस्ति। तथैव उपलब्धपुस्तकानां
विलुप्तपुस्तकानां च विवरणं प्रकाशितमस्ति।
पीआरओ निशिकान्तेन दत्ते सूचनायाम् उक्तं यत्
स्नातकोत्तरप्रभारी डॉ. सुरेश्वरझा महाभागस्य
निर्देशनसम्पादनेन च निर्मिता पुस्तकानां सूची
मूर्तरूपेण स्थापितुं व्याकरणविभागस्य शिक्षकः
डॉ. साधनाशर्मा, डॉ. एल. सविता आर्या, डॉ.
यदुवीरस्वरूपशास्त्रिणः अतीव सहयोगः अभवत्।
विभागाध्यक्षस्य डॉ. दयानाथझा महाभागस्य
अध्यक्षतायाम् आयोज्यमाने विमोचनकार्यक्रमे
डॉ. सुरेश्वरझा महाभागेन उक्तं यत् एकस्मिन्नेव
स्थले पुस्तकानां सूची संकलिता भविष्यति चेत्
बहुषु विषयेषु सुगमता भविष्यति। शोधार्थिनः
अपि सहायं प्राप्स्यन्ति तथा विभागीयपुस्तकालये
किं कियत् पुस्तकाः सन्ति इति ज्ञातुं भविष्ये
अपि सुगमता भविष्यति। विमोचनावसरे सर्वे
शिक्षकाः कर्मचारिश्च उपस्थिताः आसन्।

क्रीडावार्ताः

भारतीयः पर्वतारोही
सत्यदीपगुप्ता एकस्मिन्
ऋतौ द्विवारं एवरेस्ट
पर्वतस्य, माउण्ट ल्होत्से
पर्वतस्य च आरोहणं
कृत्वा इतिहासं रचितवान्

हिमसंस्कृतवार्ताः- डॉ. नरेन्द्रराणा
सिरमौरः। भारतीयः पर्वतारोही
सत्यदीपगुप्ता इतिहासं रचितवान्। सः
एतादृशः प्रथमः व्यक्तिः अभवत् येन
एकस्मिन् ऋतौ द्विवारं एवरेस्ट पर्वतस्य,
माउण्ट ल्होत्से पर्वतस्य च आरोहणं
कृतम्। सः एवरेस्ट पर्वतात् माउण्ट
ल्होत्से यावत् ११ होराः १५ निमेषेषु गत्वा
अन्यं अभिलेखं निर्मितवान्। सः
सोमवासरे अपराह्णे ८ सहस्र ५१६ मीटर
ऊर्ध्वं माउण्ट ल्होत्से पर्वतस्य आरोहणं
कृतवान्। तदनन्तरं सः अर्धरात्रे १२:४५
वादने ८ सहस्राणि ८४९ मीटर ऊर्ध्वं
माउण्ट एवरेस्ट पर्वतम् आरोहितवान्।
तेन सह पर्वतारोहणमार्गदर्शकाः पेस्टेम्बा
शेरपा, निमा उङ्गादिशेर्पा च आसन्।
अवधेयं वर्तते यत् गुप्तामहोदयः इतः पूर्वं
मईमासस्य २१ दिनाङ्के एवरेस्ट पर्वतस्य,
२२ दिनाङ्के ल्होत्से पर्वतस्य च आरोहणं
कृतवान् आसीत्।

सुभाषितम्

धृतिः क्षमा दमोऽस्तेयं
शौचमिन्द्रियनिग्रहः।
धीर्विद्या सत्यमक्रोधो
दशकं धर्मलक्षणम्॥

भावार्थः- धर्म के दस लक्षण हैं- धैर्य,
क्षमा, आत्म-नियंत्रण, चोरी न करना,
पवित्रता, इन्द्रिय-संयम, बुद्धि, विद्या,
सत्य और क्रोध न करना। इन समस्त
लक्षणों से युक्त व्यक्ति ही वास्तविक
धार्मिक होता है।

हिमसंस्कृतवार्ताः, अमितशर्मा

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते
सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

हिमाचलप्रदेशे पुरातनवृत्तियोजनायाः (ओपीएस) किं भविष्यति? कर्मचारिणाम् अधिकारेषु राजनीतिः वर्तते जयरामस्य आश्चर्यजनकं प्रकाशनम्

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। अधुना हिमाचलप्रदेशे मतदानार्थं द्वौ दिवसौ अवशिष्टौ। राजनैतिकतापमानं वर्धितं, नेतृणां हृदयस्पन्दनानि वर्धितानि। भवन्तः अवश्यमेव महिलाभ्यः आरभ्य व्यापारिणः, युवानः यावत् सर्वेषां विषयाणां प्रतिध्वनिं शृण्वन्ति। यदि वयं कर्मचारिणां विषये वदामः तर्हि प्रत्येकस्मिन् निर्वाचने तेषां मतं बहुमहत्त्वपूर्णं भवति। तस्य क्षेत्रस्य सर्वकारीयकर्मचारिणां मतस्य अभ्यर्थनः विजये पराजये वा महत्त्वपूर्णा भूमिका भवति। यद्यपि राज्ये कर्मचारिणां बहवः विषयाः अद्यापि अनिश्चिततायां अटन्ति, परन्तु काङ्ग्रेसस्य पूर्णतया विश्वासः अस्ति यत् राज्यस्य सर्वकारीयकर्मचारिणां मतं काङ्ग्रेसं प्रति गमिष्यति। यतः काङ्ग्रेसेन तेभ्यः बृहत्तमं उपहारं पुरातनवृत्तियोजना (OPS) दत्ता। सर्वकारेण लक्षाधिकानां

तेषां भविष्यं सुरक्षितं कृतम्। परन्तु आगामिषु काले OPS इत्यस्य किं भविष्यति? यद्यपि लोकसभानिर्वाचने अन्येषु राज्येषु OPS विषये बहु कोलाहलः न श्रुतः स्यात्, परन्तु एषः विषयः हिमाचले पुरातनवृत्तेः पुनर्स्थापनानन्तरमपि गुञ्जायमानमस्ति। अस्य पृष्ठतः द्वौ बृहत् कारणौ स्तः। सर्वप्रथमं हिमाचले विधानसभा उपनिर्वाचनं भवति, अतः अत्र चर्चा प्रचलति यत् यदि राज्ये शासनपरिवर्तनस्य स्थितिः आगच्छति तर्हि काङ्ग्रेसेन कार्यान्वितायाः पुरातनवृत्तियोजनायाः (ओपीएस) किं भविष्यति तथा च द्वितीयं कारणम् अस्ति किं भाजपा अपि एतत् जानाति यत् काङ्ग्रेसपक्षतः कर्मचारिणां मतं प्राप्तुं कर्मचारिणां कश्चन् बृहत् विषयः उस्थापयितुं प्रवृत्तः भविष्यति। अधुना यदि वयं प्रथमं काङ्ग्रेसस्य विषये वदामः तर्हि काङ्ग्रेसनेतारः वदन्ति यत् भाजपा ओपीएस विषये कर्मचारिणः भ्रामयति, यद्यपि भाजपा निरन्तरं वदति यत् यदि वयं हिमाचले सत्तां प्राप्नुमः तर्हि ओपीएस न स्थगितः भविष्यति। यदा तु काङ्ग्रेसः अस्मिन् विषये विधानम् आनयन् अस्य अधिकारस्य अधिकं सुदृढीकरणं करिष्यति, तथापि काङ्ग्रेसनेतृभिः एतदपि आह्वानं कृतम् यत् यदि भाजपायां शक्तिः अस्ति तर्हि कर्मचारिणां एनपीएस-अन्तर्गतं केन्द्रात् कटितस्य ०९ सहस्रकोटिरूप्यकाणां भागः राज्यं प्रति स्थानान्तरितं कुर्युः।

देशस्य संविधानं लोकतन्त्रं च संकटे अस्ति, जनाः परिवर्तनं इच्छन्ति - शशि थरूरः

हिमसंस्कृतवार्ता- धर्मशाला। पूर्वमन्त्री शशिथरूरः अवदत् यत् सः केरलसहितस्य सम्पूर्णं देशे प्रचारं कुर्वन् अस्ति तथा च दक्षिणभारतस्य जनाः परिवर्तनं इच्छन्ति इति निश्चयं कृतवन्तः। उत्तरभारतस्य जनाः अपि अस्मिन् समये केन्द्रे नूतनं सर्वकारं इच्छन्ति। विगतदशवर्षेभ्यः वयं यत् प्रकारस्य राजनीतिं पश्यामः तत् स्पष्टतया दर्शयति यत् संविधानं लोकतन्त्रं च संकटग्रस्तम् अस्ति। जनाः भयेन जीवन्ति। भाजपा कथयति यत् अस्मिन् समये संविधानस्य परिवर्तनार्थं लोकसभायां ४०० आसनाणां आवश्यकता वर्तते। थरूरः अवदत् यत् अद्यावधि सर्वेषां दलानाम् अनुमोदनेन संविधाने शतवारं संशोधनं कृतम्। भाजपाया २०१४ तमे वर्षे बहवः प्रतिज्ञाः कृताः आसन्, यत्र प्रतिवर्षं कोटिद्वयं युनां जीविकाः, कृषकाणां आयम् द्विगुणं भवति, यत् दशवर्षेषु न पूर्णं कर्तुं शक्यते स्म देशस्य स्थितिं दृष्ट्वा भाजपा २०० अङ्कम् अपि अतिक्रमितुं शक्नोति इति न दृश्यते। भाजपा मुंगेरिलालस्य स्वप्नं पश्यति। देशे महाविद्यालयस्नातकयुवकानां अनुद्योगिता ४० प्रतिशतं वर्धिता। ८० प्रतिशतं जनानां आयः न्यूनीकृतः। देशे सामाजिकन्यायस्य महत्त्वम् अस्ति। अन्यायं दूरीकृत्य युनां, महिलानां, श्रमिकाणां, कृषकाणां च न्यायं आनेतुं काङ्ग्रेसस्य चिन्तनम् अस्ति। मोदीसर्वकारः अग्रिवीरयोजनां कल्पितवान् यत् सैनिकानाम् कृते अधिकं धनं न दातव्यम्। ते चीनदेशं पाठं पाठयितुं कथयन्ति, परन्तु मोदीसर्वकारस्य गतदशवर्षेषु चीनदेशात् कोटिरूप्यकाणि आयातानि। सः अवदत् यत् जम्मू-कश्मीरतः अनुच्छेदस्य ३७० निष्कासनस्य पद्धतिः अनुचिता अस्ति। नेहरू इत्यनेन अपि एतत् अस्थायी प्रावधानम् इति उक्तम् आसीत्। संविधाने अपि लिखितम् अस्ति यत् कश्मीरीणां मतं गृहीत्वा विधानसभायाः माध्यमेन तत् निष्कासितम् भविष्यति, परन्तु भाजपा विधानसभां निलम्बयित्वा राज्यपालस्य मतं गृहीत्वा त्वरया अनुचितरूपेण अनुच्छेदं ३७० अपसारितवती। निर्वाचनदानविषये थरूरः अवदत् यत् एतत् सचेतनाद्वारा उत्पीडनस्य माध्यमम् अस्ति। केजरीवालः दलस्य अध्यक्षत्वस्य अतिरिक्तं कस्यचित् राज्यस्य मुख्यमन्त्री अपि अस्ति, परन्तु निर्वाचनसमये कस्यचित् ग्रहणं कृत्वा विश्वस्य कृते अनुचितः सन्देशः प्राप्यते।

सर्वाः औपचारिकताः सम्पन्नाः कृत्वा जलोड़ी कन्दरायाः निर्माणं करिष्यामि इति प्रतिज्ञा- नितिनः गडकरी

हिमसंस्कृतवार्ता- कुल्लू। जलोड़ी कन्दरायाः, राष्ट्रीयराजमार्ग-३०५ इत्येतयोः च सर्वाः औपचारिकताः सम्पन्नं कृत्वा अभिलेखसमये हिमाचलप्रदेशस्य जनानां कृते समर्पितं भविष्यति। कन्दराकार्यं नूतनानां वैज्ञानिकप्रविधिनां उपयोगेन क्रियते, येन पर्यावरणस्य हानिः न भवति। हिमाचले उत्तमगुणवक्तायाः सेबस्य उत्पादने उद्यानपालकानां अर्थव्यवस्था सुदृढा भविष्यति। केन्द्रीय मार्ग, परिवहनं तथा राजमार्गः, जलसंसाधनं मन्त्री नितिनगडकरी कुल्लू जनपदस्य आनी क्षेत्रे मण्डी संसदीयासनतः भाजपाप्रत्याशी- कङ्गनारनौतायाः कृते आयोजितायां निर्वाचनसभायां एतानि वचनानि उक्तवान्। गडकरी इत्यनेन उक्तं यत् पर्यटनस्य प्रवर्धनार्थं मार्गव्यवस्था सुदृढा कृता अस्ति, भविष्यति च। अहं घोषणां कुर्वन् नेता नास्मि, यत् किमपि वदामि, तत् पूर्णबलेन वदामि, तानि कार्याणि सम्पन्नं कृत्वा अपि तस्य प्रदर्शनं करोमि। सः अवदत् यत् जलोड़ी कन्दरायाः डीपीआर सज्जीक्रियते। सर्वाः औपचारिकताः सम्पन्नं कृत्वा कन्दरायाः निर्माणं भविष्यति। हिमाचले एकलक्षकोटिरूप्यकं मार्गनिर्माणकार्यं क्रियते। राज्ये द्वादशाधिकाः कन्दराः निर्मिताः सन्ति, येन सामरिकदृष्ट्या दूरं न्यूनीकृतम् अस्ति। कन्दरानिर्माणम् अतीव

कठिनं कार्यम् अस्ति, यतः अत्र मृत्तिकाकारणात् समस्याः सन्ति, नूतनाः वैज्ञानिकाः युक्तयः स्वीक्रियन्ते। आगामिषु काले अपि पर्यटनस्य प्रचारार्थं प्रयत्नाः भविष्यन्ति। वयं १० वर्षाणि यावत् पेट्रोल- डीजल- इञ्जनस्य स्थाने विद्युत्वाहनेषु कार्यं कुर्मः। गडकरी इत्यनेन उक्तं यत् सेबस्य उत्पादनक्षेत्रेषु वर्तुलमार्गाणां कारणात् ड्रोनयानेन एकस्मिन् समये चतुः क्विण्टल-सेबं सुलभतया वहितुं शक्यते। उत्तमप्रकारस्य विकासे बलं दीयते, येन देशे सर्वत्र उच्चगुणवक्तायुक्तानां सेबस्य उत्पादनं भवति। अहं कृषकपुत्रः कृषकाणां दुःखं अवगच्छामि। तस्य १० वर्षाणां कार्यकाले राज्ये विकासकार्यं कार्यान्वितम्। केन्द्रीयमन्त्री उक्तवान् यत् हिमाचलस्य आपदायां केन्द्रसर्वकारेण मार्गाणां कृते धनं दत्तम्। भारतं विश्वे तृतीया आर्थिकशक्तिं कर्तुं लक्ष्यं भवति तथा च गुणवक्तापूर्णमार्गनिर्माणं प्राथमिकता अस्ति। सः जनान् अवदत् यत् कङ्गनायाः मतदानं कृत्वा तां विजयी भवतु, वयं विकासं करिष्यामः। यत्र पूर्वमुख्यमन्त्री जयरामठाकुरः अवदत् यत् पूर्वसर्वकारेण वर्तमानसर्वकारेण च कियत् कार्यं कृतम् इति जनाः ज्ञातवन्तः। काङ्ग्रेससर्वकारः मिथ्याप्रतिश्रुतिभिः सत्तां प्राप्तवान् अधुना पुनः असत्यप्रचारं कुर्वन् अस्ति। अस्मिन् काले कङ्गना रणौतः अपि उपस्थितः आसीत्।

एकलक्षकोटिरूप्यकैः मार्गाः निर्मायन्ते

सः अवदत् यत् हिमाचले बृहत्तमा समस्या मार्गाः एव सन्ति। एकसहस्रकोटिरूप्यकाणां त्रिकिलोमीटरदीर्घस्य जलोड़ी कन्दरायाः निर्माणस्य निर्णयः कृतः। डीपीआर प्राप्ते सति शीघ्रमेव अस्य कार्यम् आरभ्यते। कुल्लू- जोगिन्दरनगरं सम्बद्धं कर्तुं कन्दरायाः निर्माणं भविष्यति। कीरतपुर-नेरचौक चतुष्पंक्तिमार्गं परियोजनायाः उपमार्गः अपि जूनमासे सज्जः भविष्यति। राज्ये एकलक्षकोटिरूप्यकाणां मार्गपरियोजनानां निर्माणं क्रियते।

हिमाचले काङ्ग्रेससर्वकारः, अतः आपदि केन्द्रात् सहायता न प्राप्ता - प्रियंका गांधी

हिमसंस्कृतवार्ता - मण्डी/कुल्लूः। काङ्ग्रेसस्य महासचिव प्रियंका गांधी मण्डी संसदीयक्षेत्रतः प्रत्याशी विक्रमादित्यसिंहस्य पक्षे कुल्लौ मण्ड्यां च प्रचारः कृतः। सा एकं मार्गप्रदर्शनम् अपि आयोजितवती, यस्मिन् जनाः बहुसंख्येन भागं गृहीतवन्तः। प्रियङ्का गांधी उक्तवती यत् प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी हिमाचलप्रदेशं स्वगृहं कथयति, परन्तु राज्ये यदा आपदा अभवत् तदा सः एकवारमपि हिमाचलप्रदेशं न आगतः तथा च केन्द्रेण आपदाग्रस्तजनानाम् सहायतार्थं एकमपि नाणकं न दत्तम्। सा अवदत् यत् केन्द्रसर्वकारः केवलं तत्रैव साहाय्यं करोति यत्र भाजपासर्वकाराः सन्ति तथा च हिमाचलप्रदेशे काङ्ग्रेसपक्षसर्वकारस्य कारणात् केन्द्रसर्वकारेण एकं रूप्यकमपि साहाय्यं न प्रेषितम्। सा अवदत् यत् अहं गर्विता अस्मि यत् सम्पूर्णः काङ्ग्रेससर्वकारः मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखुः च विपदायां हिमाचलप्रदेशस्य जनैः सह स्थित्वा प्रभावितानां साहाय्यम् अकरोत्। सा अवदत् यत् सेवा काङ्ग्रेसपक्षस्य विचारधारा अस्ति तथा च हिमाचलप्रदेशस्य जनाः जानन्ति यत् संकटकाले तैः सह कः स्थितः। प्रियङ्का गांधी इत्यनया उक्तं यत्, भाजपा षड्यंत्रस्य भागरूपेण विधायकानां क्रयणं कृत्वा राज्यस्य निष्ठावद्धिः जनैः निर्वाचितं निष्ठावन्तं सर्वकारं पातुं प्रयतते, परन्तु लोकतन्त्रे जनाः सर्वोच्चाः सन्ति। सा अवदत् यत् १० वर्षेषु भाजपा विश्वस्य समृद्धतमं दलम् अभवत् यतः आक्रमणेन (छापेमारीद्वारा) दानं संगृहीतम्। यस्याः टीकाकरणेन मृत्योः कारणं भवति तस्याः एव कम्पनीतः भाजपा ५२ कोटिरूप्यकाणां दानं गृहीतवती। गुजराते भाजपा यस्य कम्पन्याः सेतुः पतितः तस्मात् दानं गृहीत्वा येषां कृते आक्रमणं कृतं तेभ्यः दानं गृहीत्वा आक्रमणं स्थगितम्। सा अवदत् यत् मण्डीलोकसभाक्षेत्रस्य काङ्ग्रेसप्रत्याशी विक्रमादित्यसिंहः कदापि दलस्य सेवार्थं पश्चात्तापं न कृतवान्, यथा भाजपाप्रत्याशी स्वस्य दलस्य कार्यकर्तृणां विषये यत् वदति।

प्रधानमन्त्री इव स्वीये भाषणे संस्कृतमाचरणीयम्- सतीश शर्मा

हिमसंस्कृतवार्ता:- शशिकान्तः

उत्तरप्रदेशसंस्कृतसंस्थानेन भाषाविभागस्य अन्तर्गतं सञ्चालितस्य ऑनलाइन संस्कृतभाषायाोजनायाः अन्तर्गतं सञ्चालित- सद्यास्क- सरलसंस्कृत- सम्भाषणकक्षायां प्रेरकसत्रस्य आयोजनं कृतम्। उद्घाटनस्य प्रशिक्षु महक द्वारा विहितम्। सत्रस्य संचालनं विनयः कृतवान्। उद्घाटनसम्बोधनकथनं प्रशिक्षक शशिकान्तः कृतवान्। डॉ. विदुषी अनुभवमुक्तवती। संस्थानगीतिका रेखामहोदया द्वारा प्रस्तुता। ज्योति स्वागतीकरणरूपेण मधुरकण्ठेन हरिस्तोत्रं गीतवती। स्वागतभाषणं वृत्तकथनञ्च समन्वयक दिव्यरञ्जन महोदयेन कृतमुक्तञ्च संस्थानमस्मिन् विषये महत् कार्यं कुर्वदस्ति। अनेन गृहे उपविश्य बहूनां जनानां हितं भवति। एतत् केवलं कार्यं न अपितु अभियानमस्ति। अतिथिपरिचयं च प्रशिक्षकः रजनीशः दत्तवान्। मुख्यातिथिः संस्कृतप्रेमी, भाषणदक्षश्च विद्वान् सतीश शर्मा इतीदं कथितवान् यत् संस्कृतज्योतिः सर्वत्र प्रसरेत्। सर्वत्र संस्कृतदीपः ज्वालनीयः एव। संस्कृते एव नूतनाविष्कारशैली वर्तते। मोदिमहोदयः इव अस्माकं वक्तव्ये संस्कृतसूक्तः भवेयुः एव। यत्र गच्छामः तत्र संस्कृतात् एव प्रारम्भं कुर्याम। अस्माकं संस्कृत वार्तालापेन एव वृत्ति-अवसराः उपलप्स्यन्ते। बहुविषयेषु सूचनां दत्त्वा कथाभिः तेन छात्राः प्रेरिताः। एतत् श्रुत्वा एव सर्वे मुग्धाः सम्मोहिताः च भवन्ति। संस्कृतभाषा न केवलं भारते एव पूज्यते अपितु सम्पूर्णं जगत् तथा दर्शितं मार्गम् अनुसरति। सः अवदत् यत् वेदपुराणादिकं संस्कृते एव निहितमस्ति। गीता इत्यादिषु विषयेषु अपि प्रकाशं क्षिप्तवान्। प्रशिक्षकान् प्रोत्साहयन् मुख्यातिथिः अवदत् यत् अस्माकं चरित्रम् एव सर्वं सर्वप्रथमम्।

चरित्रं संस्कृतं निर्माति। अतः संस्कृतप्रचारः एकेन न अपितु सर्वैः करणीयः। जीवने काश्चन समस्याः उत्पद्यन्ते एव अस्माकं सुखदं दुःखदं च भवति, तदा संस्कृतभाषायां निहितग्रन्थान् अवलोक्य तेषां दर्शितः मार्गः अनुसरणीयः। सत्रे प्रशिक्षकः डॉ. सत्यप्रकाशः सर्वेभ्यः धन्यवादं दत्तवान्। प्रशिक्षकः रजनीशमहोदयः शान्तिमन्त्रं कृतवान्। कार्यक्रमस्य अन्ते प्रशिक्षकः डॉ. लक्ष्मीनारायण छात्राणां कृते कक्षासम्बद्धाः सूचनाः प्रदत्तवान्, प्रचारार्थं च प्रेरितवान्। कार्यक्रमे विनय श्रीवास्तवः उत्तरप्रदेशसंस्कृतसंस्थानस्य निदेशकः, प्रो. अधिकारी डॉ. दिनेश मिश्रः, सर्वेक्षकः भगवान् सिंहः, प्रशिक्षण प्रमुखः सुधिष्ठ मिश्रः, समन्वयकः धीरज मैठाणी, दिव्य रंजन राधा शर्मा, अनिल गौतमः, संस्थान प्रशिक्षक डॉ. सत्यप्रकाश मिश्रः, विनयशुक्लः, शशिकान्तः, रजनीशः, लक्ष्मीनारायणः, इत्यादयः अन्ये शिक्षकाः अन्ये च शताधिकसामाजिकाः जनाः ऑनलाइनमाध्यमेन उपस्थिताः आसन्।

संस्कृतविश्वविद्यालयस्य अलौकिकपरिचयं निर्मातुं यत्नः कुलपतेः अध्यक्षतायां आईक्यूएसी उपवेशने मन्थनं भविष्यति

हिमसंस्कृतवार्ता:- राघव नाथ झा, दरभंगा।

संस्कृतविश्वविद्यालयस्य कुलपतिः प्रो. लक्ष्मीनिवासपाण्डेय महाभागस्य अध्यक्षतायां मंगलवासरे कार्यालयकक्षे आयोज्यमाने आन्तरिकगुणवत्ता आश्वासनप्रकोष्ठस्य (आईक्यूएसी) बैठकायां बहवः महत्त्वपूर्णः निर्णयाः स्वीकृताः। मिथिलायाः ज्ञानपरम्परा शास्त्रीयपरिचयं च संस्कृतविश्वविद्यालयस्य माध्यमेन राष्ट्रीय-अन्तरराष्ट्रीय क्षेत्रे स्थिरीकर्तुं गम्भीरता च विचारः कृतः। कुलपतिना प्रो. पाण्डेयेन परामर्शः दत्तः यत् विश्वविद्यालयस्य गौरवमयी इतिहासं सशक्तं कर्तुं कला साहित्यिकमंचाः स्थापिताः करिष्यन्ते। अनेन अनुक्रमेण शास्त्रसंजीवनीमंचः, संस्कृतप्रचारमंचः, कलारङ्गिनीमंचः, पर्यावरणमंचः, युवा चेतनामंचः, महिला चेतनाप्रकोष्ठः च विश्वविद्यालयस्तरे स्थापितव्याः निर्देशः दत्तः। एतेषां मंचानां सफलसंचालनाय एकः एकः संयोजकः अपि नामितः। स्पष्टं कृतं यत् एतेनैव मंचेन सर्वाः गतिविधयः संचालिताः करिष्यन्ते। कुलपतिना भविष्यस्य खाकं खचितं यत् मिथिला न्याय दर्शनस्य भूमिः अस्ति। अतः न्यायविद्यायाः रक्षायै विश्वविद्यालये मिथिला-कांचीपीठः संस्थापयिष्यते येन उत्तर-दक्षिणक्षेत्रयोः विद्वानां समागमः भविष्यति।

एतस्य परम्परायाः अनुकरणे वृहत्कार्यशालायाः अपि आयोजनं भविष्यति। ललितकलासंकायस्य पुनर्जीवनाय निर्णयः कृतः। अत्रैव पूर्वनिदेशकस्य वीरेंद्रसिंहस्य सलहाप्राप्तिः अपि निर्णीतः। पीआरओ निशिकान्तेन दत्ते सूचने उक्तं यत् यद्यपि बैठकस्य मूलः रूपतः त्रयोदशविन्दूनां प्रस्तावः आसीत् तथापि विविधाः महत्त्वपूर्णः विषयाः चर्चिताः निर्णयाः च कृताः। वर्ष २०१७-१८, १८-१९, १९-२० तथा २०-२१ वार्षिकगुणवत्ता आश्वासनरिपोर्टस्य (एक्यूएआर) अनुमोदनस्य क्रमाय त्रिसदस्यकमेटी निर्माणं कृतम्। अस्मिन् कमेटीयां डॉ. पुरेन्द्रवारिकः, डॉ. साधनाशर्मा, डॉ. घनश्याममिश्रः च सम्मिलिताः सन्ति। एषः कमेटीसदस्याः एक्यूएआरस्य परीक्षणं कुर्वन्ति तथा नैकस्य वेबसाईटस्य अपलोडं करिष्यन्ति। संस्कृतभाषायाः उत्थानाय निर्णयः कृतः यत् कालेजेभ्यः संस्कृतसंभाषणकार्यक्रमः सशक्ततया आयोजितव्यः। महत्त्वपूर्णनिर्णयः अपि आसीत् यत् नूतन-नूतन-व्यावसायिकपाठ्यक्रमानां शिक्षणं प्रारम्भं करिष्यते। योगविज्ञानं, कर्मकाण्डः, सांस्कृतिकपर्यटनं, आयुर्वेदः इत्यादिषु विषये च विचारः कृतः। तदनु त्रैमासिकवार्तापत्रिकायाः प्रकाशनस्य अपि निर्णयः कृतः। एतदर्थं डॉ. रामसेवकझा तथा डॉ. यदुवीरस्वरूपशास्त्रिणः उत्तरदायित्वं दत्तम्। राजभवनस्य निर्देशानुसारं छात्रसंघनिर्वाचनस्य विचारः अपि कृतः। कक्षासु छात्राणां संख्यां वर्धयितुं एनएसएसस्य सहायः अपि स्वीकृतः। सूचनावैज्ञानिकस्य डॉ. नरोत्तममिश्रस्य समन्वयेन आयोजिते अस्मिन् बैठकस्य मुख्यतः कुलपतिः प्रो. पाण्डेय, डॉ. पुरेन्द्रवारिकः, डॉ. शिवलोचनझः, डॉ. दिलीपकुमारझः, डॉ. पवनकुमारझः, डॉ. घनश्याममिश्रः, डॉ. साधनाशर्मा, डॉ. शम्भूशरणतिवारी, डॉ. यदुवीरस्वरूपशास्त्रिणः, डॉ. रामसेवकझा, छात्रा सीताकुमारी, डॉ. विभवकुमारः, केएसडीएसयू क्याम्पस्य एसबीआईशाखायाः मुख्यप्रबन्धकः च उपस्थिताः आसन्।

प्रेरणादात्री काचित् कथा

हस्तस्थाः याः पञ्च अङ्गुल्यः स्युः, एकदा तासां मध्ये श्रेष्ठत्वसम्बद्धः विवादः समुत्पन्नः। तासु प्रत्येकम् अहमेव श्रेष्ठा इति वक्तुम् आरभत्। शनैः सः विवादः तुङ्गताम् अगच्छत्। किं कर्तव्यं, समाधानं किं, तत् कः दद्यात् इति विचिन्त्य अन्ते ताः सर्वा वैकुण्ठं प्रति प्रस्थितवत्यः, भगवतः विष्णोः सान्निध्यं च प्राप्तवत्यः। भगवान् विष्णुरपि तासाम् आगमनस्य कारणं किमिति अन्तर्मनसा ज्ञातवान्, उक्तवान् च- भवतीनां मध्ये परस्परं तादृशः कः विवादः सञ्जातः, यस्माच्च अत्रागमनं समभवत्? अहो, भवतीषु सहसा का समस्या आपतिता? ततः कनिष्ठानुपूर्वं प्रथमतः कनिष्ठाङ्गुलीं पृष्ठवान्- भवती कथम् एतासु श्रेष्ठा? प्रतिपाद्यताम्। भगवन्! पृथ्वीलोके गिरिराजपर्वतं सप्तदिनानि यावत् एकाकिनी एव धारितवती आसम्, अतः एतासु अहमेव श्रेष्ठा। तदनन्तरं भगवान् अनामिकाङ्गुलीं पृष्ठवान्- भवती कथम् एतासु श्रेष्ठा? भगवन्! सर्वेषां मनुष्याणां ललाटे अहमेव तिलकं धारयामि, यज्ञकार्येषु कुशपवित्रं, स्वर्णमुद्रिकादिकं च धारयामि, यस्माच्च यज्ञादिशुभकार्याणि सफलीभवन्ति। अत एव अहम् एतासु पवित्रा, श्रेष्ठा च वर्ते। एवमेव भगवान् विष्णुः मध्यमाङ्गुलीं पृष्ठवान्- भवती चेत् कथम् एतासु श्रेष्ठा? भगवन्! एतासां सर्वासां मध्यभागे स्थितवती अहमेव उन्नततमा, दीर्घतमा वा अस्मि, एवं स्थिते अपि कथं वा अहं श्रेष्ठा न स्याम्? अतः अहमेव एतासु श्रेष्ठा। एवं क्रमेण भगवान् तर्जन्यङ्गुलीं पृष्ठवान्- भवती अपि स्वश्रेष्ठत्वं प्रतिपादयतु, कथं श्रेष्ठा भवती? भगवन्! एतासु स्थितास्वपि अहमेव सुदर्शनचक्रं धारयामि। एवमेव कस्यापि वस्तुनः अभिज्ञानाय अहमेव प्रथमतः निर्दिशामि। अतः अहमेव श्रेष्ठा। अन्ते भगवान् अङ्गुष्ठाङ्गुलीमपि एवमेव पृष्ठवान्- भवती चेत् कथं श्रेष्ठा? भगवन्! मनुष्यस्य परिचयम् अहमेव कारयामि। यावत् मया कस्यापि

आवेदनपत्रस्य अन्तभागे अङ्गुष्ठाङ्कितं न कुर्यात् तावत् तन्निवेदनपत्रं निरर्थकम्। अतः मद्द्वारा हि मनुष्यस्य सर्वं कार्यं सिद्ध्यति। तस्मात् अहं श्रेष्ठा।

भगवान्- एवं वा! एवञ्चेत् भवतीषु प्रत्येकं श्रेष्ठा ननु! बाढम्! तर्हि भवत्यः प्रत्येकम् एकाकिनीतया मम एकं कार्यं कुर्वन्तु। अहं लड्डुकप्रियः, इदानीं बुभुक्षा अपि मां बाधमाना एव। अतः भवतीषु प्रत्येकं मत्कृते एकैकं लड्डुकं निर्माय पञ्च लड्डुकानि मद्यं प्रददतु। भगवता ताभ्यः लड्डुकनिर्माणाय सर्वाणि उपकरणानि दत्तानि। ततः एकाकिनीतया लड्डुकं निर्मातुं ताः यथाशक्यं प्रयत्नं कृतवत्यः, परन्तु केनापि उपायेन ताः तत्कर्तुं न शक्तवत्यः। भगवान् एतत्सर्वं पश्यन् आसीत्। एकाकिनीतया लड्डुकनिर्माणकार्ये तासां निरुपायत्वम् अवलोक्य भगवान् उक्तवान्- तर्हि भवत्यः एवं कुर्वन्तु, सर्वाः सम्मिल्य एतत्कार्यं कुर्वन्तु। अस्तु इत्युक्त्वा ताः सम्मिल्य सहजतया पञ्च लड्डुकानि निर्माय भगवते अर्पितवत्यः, भगवानपि प्रेमपूर्वकं तत्स्वीकृत्य खादितवान्, ताः उद्दिश्य उक्तवान् च- पश्यन्तु, स्वस्वस्थाने भवत्यः सर्वाः अपि श्रेष्ठाः एव; परन्तु किञ्चन महत्कार्यं चेत् सम्मिल्य हि कर्तव्यम्। एकता नाम इयमेव। एकतायां हि महद्वलं कौशलादिकं भवति। पृथक्तया स्थित्वा प्रत्येकं जनाः स्वमहत्त्वमेव प्रकाशयेयुः तर्हि जनसमाजः न तिष्ठति, सर्वं नश्यति। अतः सम्मिल्य हि सर्वैः कार्यं करणीयमिति।

संस्कृतविदुषां गुरुकुलपरिदर्शनम्

हिमसंस्कृतवार्ता: 30 मई। बुधवासरे प्रातः काले विशिष्ट संस्कृतविद्वान् मेघराजात्रेय महोदयाः जम्मू कश्मीर प्रदेशस्य कठुआ मंडलान्तर्गत विश्वस्थलीनगरीं आगत्य चूडामणि संस्कृत संस्थान गुरुकुलं परिदर्शनं कृतवन्तः। तत्र बटुकैः सह प्रत्यक्षसम्भाषणं, कक्षायां अध्यापकानां पाठनशैलीं, विद्यार्थिनां वैधिकज्ञानं, वेदमन्त्रोच्चारणं, काव्यपठनकौशलादिकं तथा संपूर्णगुरुकुलस्य शैक्षिकगतिविधयः एवं प्राशासनिक गतिविध्यादिकं परिशीलनं कृतवन्तः। अस्मिन्नवसरे आचार्याः वदन्ति यत् गुरुकुलं भवति सनातनिनां प्राणाः। गुरुकुलस्य विनाशद्वारा भारतस्य श्रीः गच्छति। एतादृशगुरुकुलं यदि भारतस्य प्रत्येकेषु प्रान्तेषु प्रारप्स्यते तर्हि भारतः तस्य पूर्वगौरवं अचिरादेव प्राप्स्यति